

Täysistunto 28.5.2020 klo 9.30-11.30

Online-kokous (uhTeams)

Jäsenet: pj. Inka Hopsu (vihr), Anne Tarvainen (ilmastonmuutos ja luonnonvarat –painopiste), Elina Korhonen (Naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien vahvistaminen sekä syrjimättömyys –painopiste), Helena Laukko (Monenkeskinen yhteistyö –painopiste), Anu Juvonen (Koulutus, demokratia ja toimivat yhteiskunnat –painopiste), Rilli Lappalainen (Fingo), Anne-Mari Violainen (kok), Antero Eerola (vas), Antero Laukkanen (KD, paikalla klo 10.07), Katri Suomi (Koulutus, demokratia ja toimivat yhteiskunnat –painopiste), Kimmo Kiljunen (SDP), Maria Suoheimo (humanitaarinen apu –painopiste), Eva Biaudet (RKP),

Asiantuntijajäsenet: Elina Kalkku (UM), Anne af Ursin (VM), Juha Virtanen (UM), Kalle Sysikaski (Rauhanliitto), Marja Innanen (Kestävän kehityksen toimikunta), Marjaana Kokkonen (YM), Pasi Pöysäri (UM), Anu Saxén (UM), Zabrina Holmström (OKM), Leena Pentikäinen (TEM), Riitta Oksanen (UM), Olli Moilanen (UM), Emma Patovuori (STM), Kristiina Karjanlahti (SP), Katja Ahlfors (UM), Elisa Palminen (STM), Emilia van Veen (UM), Marjukka Mähönen (MMM)

Sihteeristö: pääsihteerit Marikki Stocchetti, koordinaattori Katja Kandolin

Muut: Tom Wilén (Kitchen Oy)

1. Kokouksen avaus
Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.30.
2. Pöytäkirjan hyväksyminen
Hyväksyttiin työvaliokunnan pöytäkirja 29.4.2020. Todettiin, että täysistunto 19.3.2020 korvattiin Howspace-työskentelyllä, keskustelu ja materiaalit nähtävissä työtilassa, ei pöytäkirjaa.
3. Kehityspoliittikan ylivaalikautiset periaatteet –päivitys

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kerran vaalikaudessa selonteon Suomen kehityspoliitikasta antamaan poliittista, strategisen tason ohjausta kehitysyhteistyöhön sekä vahvistamaan kehityspoliittista johdonmukaisuutta. Hallitusohjelmassa todetaan Suomelle laadittavan kehityspoliittikan politiikkajohdonmukaisuutta ja vaikuttavuutta edistävät periaatteet, jotka ovat ylivaalikautiset.

Täysistunnossa kuulemme kehityspoliittisen alivaltiosihteerin Elina Kalkun alustuksen kehityspoliittikan ylivaalikautisia periaatteita koskevan selonteon sisältösuunnitelmista ja prosessin etenemisestä. Lisäksi keskustelemme toimikunnan roolista periaatteiden laadinnassa.

Alustus Elina Kalkku, alivaltiosihteerin, kehityspoliittikka/UM: Ulkoministeriö valmistelee ylivaalikautisia kehityspoliittikan periaatteita eduskunnalle selonteon muodossa. Myös edellisellä hallituskaudella annettiin kehityspoliittinen selonteko eduskunnalle. Nyt fokuksessa ylivaalikautinen näkökulma ja pitkäjänteisyys. Tarkoituksena olisi, ettei kehityspoliitikassa tapahtuisi tavoitteiden ja kansainvälisten sitoumusten kannalta perusteettomia linjamuutoksia neljän vuoden välein. Ulkoministeriössä on tällä hetkellä meneillään ylivaalikautisten aihoiden identifiointi. Kesän jälkeen tekstiin pääsee tutustumaan ja työlle on perusteilla myös erillinen parlamentaarinen seurantarayhmä. Selonteon on tarkoitus valmistua syyskaudella 2020.

Periaatteena selonteossa on, että kansainväliset kestävän kehityksen tavoitteet viitoittavat Suomen kehityspoliittikkaa (mm. Pariisi ilmastopöytäkirja, Eurooppalainen konsensus). Arvopohjan muodostavat mm. tasa-arvo, kestävä kasvu, talous ja ympäristö, pohjoismainen yhteiskuntamalli, konfliktien ennaltaehkäisy sekä köyhyyden poistaminen. Tärkeä läpileikkaava tavoite on ihmisoikeusperustaisuus sekä muut Suomen kehityspoliittikan läpileikkaavat teemat, kuten tasa-

arvo, yhdenvertaisuus, vähäpäästöinen kehitys ja ympäristön kestävyys. Lisäksi lasten ja vammaisten oikeudet ja ylipäätään heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeudet ovat selonteon keskiössä.

Selontekoon sisältyy kestävä kehityksen monimuotoinen rahoitus: Addis Abeban toimintaohjelman mukaisesti kansainväliset rahavirrat tulee saada tukemaan kestävä kehitystä. Virallinen kehitysrahoitus on osa tätä, mutta ei riitä yksin. Tarvitaan muita rahoituslähteitä, mm. lainoja ja investointeja sekä kansallista rahoitusta kehitysmaissa. Tässä tuki kehitysmaiden verotusjärjestelmille ja korruption vastaiselle toiminnalle on tärkeää. Hallitus on sitoutunut kehitysavun 0,7% bktl –osuuteen (0,2% bktl:stä vähiten kehittyneille maille) ja nyt COVID-kriisin takia YK:n pääsihteeri on ehdottanut 20% nostoa kehitysrahoitukseen.

Selonteossa tullaan esittämään Suomen vahvuuksiin nojautuvat neljä pääteemaa: naiset ja tytöt, talous ja työ, demokratia ja koulutus sekä ilmastonmuutos ja luonnonvarat. Pitkäjänteisyys näiden osalta on tärkeää, jos kehityspolitiikassa halutaan saavuttaa tuloksia. Tavoitteena on, että kehitysmaat itse voivat toteuttaa kestävä kehityksen tavoitteita. Humanitaarisen avun osalta periaatteena on tarveperustaisuus ja ihmishenkien pelastus kansainvälisen humanitaarisen oikeuden periaatteiden pohjalta.

Innovaatioiden ja teknologian osalta Suomella on hyvä profiili. Uusien ratkaisujen avulla tavoitetaan enemmän ihmisiä nopeammin kehitysmaissa.

Selonteossa käsitellään myös koti- ja ulkomaisia kumppanuuksia. KPT mainitaan tässä kohtaa, koska se kokoaa yhteen erilaisia toimijoita ja edistää keskustelua. Suomessa tärkeitä toimijoita ovat kansalaisyhteiskunta, yritykset ja tutkimuslaitokset. Kansalaisyhteiskunta nähdään tärkeänä varsinkin, kun autoritaarisuus on lisääntynyt kansainvälisesti. Yrityksillä puolestaan on ratkaisuja, teknologiaa ja osaamista kehitysmaille. Kansainvälisistä kumppanuuksista selonteossa puhutaan Suomen kahdenvälisistä kumppanimaista ja alueista, joilla toimitaan pitkäjänteisesti. Monenvälisiä kumppaneita ovat myös YK ja EU.

Avun toimeenpanon periaatteet ovat OECD:ssa ja kansainvälisesti hyväksytyt periaatteita. Niihin ovat mm. tuloksellisuus (mm. tulosraportti eduskunnalle hallituskauden lopussa), avun sitomattomuus (kehitysrahoituksen saamista ei sidota hankintojen tekemiseen lahjoittajamaalta), avoimuus ja läpinäkyvyys (väärinkäytösten vähennys, avoin tiedonjako), johdonmukaisuus (kaikki politiikat toimivat yhdessä kestävä kehityksen edistämiseksi), riskien hallinta (hyvä suunnittelu, seuranta, kumppanien valinta, tilintarkastukset, ym), hyvä koordinaatio (avunantajien kesken).

Kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhantyön tulee täydentää toisiaan (ns. nexus). Tässä tarvitaan yhteistä strategiaa ja toimintaa sen pohjalta sekä eri toimijatahojen yhteistyötä.

Tämä on tärkeää erityisesti kriisialueilla ja hauraissa valtioissa.

Koronakriisin aikana pandemian torjunta näkyy mm. terveysdiplomatian kautta. Halutaan vahvistaa kehitysmaiden kykyä varautua pandemiaan, lisätä huoltovarmuutta, lisätä yhteistyötä esim. eläinlääkärien kanssa.

Tulossa on siis syksyllä tiivis, selkeä, napakka selontekoteksti, jonka laadinnassa parlamentaarilla ohjausryhmällä on tärkeä rooli.

Keskustelussa nousi esille kysymys siitä, miten ihmisoikeusperustaisuus turvataan Suomen pitkäjänteisenä tavoitteena sekä USAID:in vetäytyminen SRHR-rahoituksesta. Esille nousi myös Kiinan ja Venäjän rooli kehitysmaissa ja miten Suomi aikoo tähän reagoida kehityspolitiikassaan. Elina Kalkku vastasi, että ihmisoikeusperustaisuus on mekanismina olemassa ja se toteutuu hankkeissa ja on rahoituksen kriteerinä myös kansainvälisten toimijoiden rahoituksessa. Sen tarkkailuun on kehitetty erityiset markkerit ja indikaattorit. USAidin vetäytyminen on suuri ongelma, koska se on ollut merkittävä rahoittaja SRHR-sektorilla. Suomi on käynyt asiasta kahdenvälisiä keskusteluja, mutta selvää on, ettei suunta tule muuttumaan presidentti Trumpin kaudella. Keskustelu aiheesta kuitenkin jatkuu ja koolle kutsutaan useita maita keskustelemaan aiheesta. Kiinan ja Venäjän osalta Kalkku totesi, että kilpailuasetelma on ilmeinen ja huolena on Kiinan ja Venäjän edistämä autoritaarinen yhteiskuntamalli. Aiheesta on keskusteltu myös EU:ssa ja eurooppalaisten maiden läsnäolo Afrikassa koetaan erittäin tärkeänä tämän vuoksi. On myös huomattava, et-

tä pakolaiset ja siirtolaiset tulevat pääasiassa Eurooppaan, eivät Kiinaan tai Venäjälle. Tämä tarjoaa EU:lle neuvotteluasemaa.

Todettiin myös, ettei luonnon monimuotoisuus näy juurikaan Suomen kehityspolitiikassa. Se olisi kuitenkin tärkeää, jos vaikkapa katsotaan koronapandemian juurisyytä, joista luonnon monimuotoisuuden tuhoutuminen on yksi, kuten myös ruokaturva ja metsät. Esimerkiksi Ruotsissa asialla on paljon suurempi painoarvo kehityspolitiikassa. Todettiin myös, että selonteon parlamentaarisen seurantaryhmän suhdetta KPT:hen on hyvä miettiä. KPT:n vuoden 2019 arviotaportissa olikin juuri hahmoteltu kehityspolitiikan pysyvää perustaa ja sitä kannattaisi nytkin hyödyntää. Samoin on pidetty mielessä selonteon tavoitteiden suhde kehitysyhteistyön saamaan rahoitukseen, jonka on oltava riittävä. Esille nousi myös johdonmukaisuus ja Suomen rooli globaalissa vaikuttamistyössä myös kehitysyhteistyön ulkopuolella. Kansalaisjärjestöjen tärkeää roolia korostettiin paikallisten kansalaisyhteiskuntien tukemisessa kehitysmaissa ja toivottiin panostusta Suomelta tulevaisuudessa tähän. Kysyttiin myös humanitaarisen avun neksuksesta ja miten sitä aletaan edistää käytännössä. Koronakriisi on johtanut paitsi terveys- ja talouskriiseihin, myös vaikuttanut edessä olevaan, yhä syvenevään oppimisen kriisiin, jolla tulee olemaan pitkäkestoinen vaikutus. Pidettiin hyvänä, että on jo huomioitu tämä pääteemoissa. Myös terveyskasvatus nousee uuteen arvoon. Painopisteitä pidettiin laajoina ja kattavina ja pidettiin erityisen hyvänä, että työpaikkojen syntyminen ja yritysyritys yhteistyö ovat edelleen painopisteinä sekä uutena laajempi panostus innovaatioihin ja teknologioihin. YK ja UNTIL mainitaan innovaatiokumppaneina, mutta kannattaa muistaa myös, että Suomessa on oma vahva innovaatioympäristö kestäväälle kehitykselle, mm. VTT ja Business Finland perustavat ohjelmansa näihin. Kansainvälisiä kumppanuuksia ja rahoitusta tarvitaan, koska Suomen omat resurssit ovat rajalliset. Huomautettiin myös, että naisjärjestöjen ja muiden ihmisoikeusjärjestöjen (esim. vammaisjärjestöjen ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia edistävien järjestöjen) tukeminen on erittäin tärkeää. Nämä järjestöt ovat usein myös hyvin riippuvaisia hankerahoista ja kärsivät suhteettomasti kriiseistä, kuten COVID-19. Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut romahtavat kriiseissä ja myös tällä on valtava vaikutus ihmisten elämään. Kyse on elämän ja kuoleman kysymyksestä. Ebolan aikana kriisimaissa äitiyskuolleisuus nousi 75% kun kaikki varat ohjattiin ebolan torjuntaan. Nyt jo huomataan samankaltainen suuntaus.

Huomioitiin myös, että globaalin vastuun ja Suomen roolin näkökulmasta "johdonmukaisuus" on tärkeä periaate sekä kehitysyhteistyön sisällä mutta ja erityisesti läpi eri sektoreiden. Siksi sen paikka pelkästään "avun periaatteiden" alla on ehkä riittämätön. Tässä vahva yhteys Kestävän kehityksen yhteiseen toimeenpanoon.

Suomen politiikkavaikuttamistyön merkityksestä ja sen resursoinnista: Vaikka Suomen kyt-rahoitus olisi kansainvälisesti katsottuna pientä, voimme silti edistää meille tärkeitä asioita myös politiikkavaikuttamisen kautta erityisesti EU:ssa ja eri rahoituslaitoksissa. Tämän vaikuttamistyön koordinoitua voisi edelleen vahvistaa.

Alivaltiosihteeri Kalkku kertoi, että kesälomien jälkeen KPT pääsee kommentoimaan selonteon tekstiluonnosta. Tarkoituksena on osallistaa rinnakkain KPT:ta ja parlamentaarista seurantaryhmää ja järjestää useita kuulemistilaisuuksia syksyllä. Luonnon monimuotoisuus on tärkeä havainto, jonka sisällyttäminen selontekoon on pohdittava. Tavoitteet ja panokset on oltava suhteessa toisiinsa. Suomi on pieni maa, johon kohdistuu suuria odotuksia ja joka on kokoaan suurempi toimija. On kohdennettava varoja tiettyihin painopisteisiin ja toki YK:n toivoma 20% lisäys olisi hyvä saada kehitysyhteistyölle. Naisten oikeuksia ja naisjärjestöjä tuetaan, esimerkkinä UNWomen. Myös oppimisen kriisi tulee huomioida selonteossa, samoin kuin terveysdiplomatia ja innovaatiot. Köyhien maiden velkaantuminen herätti huolestusta keskustelussa ja Kalkku totesi, että Suomen lainat ovat ns. "tervettä lainoitusta" vs. esim. Kiinan lainat. Velkahelpotuksista keskustellaan. Neksuksen edistäminen tapahtuu Kalkkun mukaan pääasiassa suuriin kv. rahoitajiin ja järjestöihin vaikuttamalla.

4. Kehityspoliittisen toimikunnan työohjelman 2020-23 hyväksyminen

Pääsihteeri esitteli KPT:n työohjelmaa: ohjelma toimii jäsenistön yhteisenä ohjenuorana asetuksessa annetun päätavoitteen, tehtävien ja yleisten tavoitteiden toteuttamiselle. Se rytmittää toimikunnan työtä eri toimintavuosille (4 vuotta) sekä rakentaa jatkumoa eri toimikausien välille. Lisäksi se konkretisoi ja mitoittaa KPT:n toimia suhteessa käytössä oleviin resursseihin.

Toimikunta valitsee itselleen toimikauden pää- eli ns. ankkuriteemat ja niihin liittyvät konkreettiset tavoitteet. Teemavalinnat heijastavat sekä kansallisen että kansainvälisen toimintaympäristön suuntauksia. Valintojen taustalla vaikuttavia kriteerejä ovat muun muassa ajankohtaisuus, keskeisiin kansallisiin ja kansainvälisiin linjauksiin ja niiden toimeenpanoon liittyvät erilaiset tietotarpeet, yleinen kiinnostavuus sekä käytettävissä oleva osaaminen, tieto ja synergiaedut (esimerkiksi toimikuntien välillä). Ankkuriteemoissa vetovastuu on KPT:llä ja niiden toteuttamiseksi perustetaan erilliset asiantuntijaryhmät. Tarkemmat ankkuriteemojen rajaukset, kysymykset ja tavoitteet sekä näihin liittyvä viestinnän sisällöt tarkennetaan ankkuriteeman asiantuntijaryhmässä. Ne sovitaan yhdessä puheenjohtajan kanssa ja niistä tiedotetaan toimikuntaa.

Toimikunta osallistuu myös tarpeen mukaan muihin ajankohtaisprosesseihin mm. selontekojen ja strategioiden laadinta (erityisesti Suomen Afrikka-strategian laadinta). Ankkuriteemoiksi on valittu kolme teemaa ja niitä läpileikkaavat samat tavoitteet kuin Suomen kehityspoliittikkaa.

Ankkuriteemoja ovat:

1. Ilmasto, luonnon monimuotoisuus ja ruokaturva
2. Ihmisoikeusperustaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden toteutuminen Suomen kehityspoliitikassa
3. Kytkökset, kumppanuudet ja johdonmukaisuus – sarja
 - Alateema 1): Humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön kytkökset
 - Alateema 2): Kestävän kehityksen rahoituksen murros ja Suomen kehitysrahoitus
 - Alateema 3): Teknologian murros, digitalisaatio ja sosiaaliset innovaatiot – vaikutukset kehitysmaiden talouksiin ja koulutustarpeisiin

Jokaiselle teemalle määritellään työohjelmassa aikataulu. Työryhmistä ensimmäisenä käynnistyvät kesäkuussa 2020 " Ilmasto, luonnon monimuotoisuus ja ruokaturva –työryhmä" sekä " Humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön kytkökset –työryhmä". Työryhmiä otetaan fasilitoimaan ulkopuoliset fasilitaattorit. Tähän voidaan käyttää KPT:n varoja, jotka jäävät käyttämättä vuoden 2020 matkan peruuntumisen vuoksi (voidaan järjestää on-line tapaamisia edustustojen kanssa). Sihteeristö lähettää toimikunnalle kutsut työryhmiin, jonka jälkeen ryhmiin voi ilmoittautua.

Työohjelmaa täydentää viestintästrategia ja -suunnitelma. Viestintäsuunnitelma sisältää teema-kohtaiset tavoitteet ja se viimeistellään työsuunnitelman hyväksymisen jälkeen. Lisäksi KPT:llä on oma käytännön osallistumista helpottava toimintaohje, joka hyväksytään 11.6. työvaliokunnassa. Liitteenä oleva versio on käsitelty 29.4. työvaliokunnassa ja siinä on huomioitu saadut kommentit. Täysistuntokutsussa jäsenistöä on pyydetty esittämään ehdotuksia ankkuriteemojen rajauksiin.

Keskustelussa nousi esille mm. yhteistyö Kestävän kehityksen toimikunnan kanssa, jonka alla on alkamassa Agenda-tiekarttatyö. Tässä prosessissa tullaan kuulemaan myös KPT:ta.

Todettiin, myös, että työohjelmasta puuttuvat yhteiskunnalliset instituutiot. Fokus nyt enemmän tavoitteissa (ilmasto, ruokaturva, tasa-arvo) ja keinoissa (io-perustaisuus, rahoitus, nexus, innovaatiot), mutta ei niissä kumppanimaiden yhteiskunnallisissa rakenteissa, joiden pitäisi pitkällä tähtäimellä huolehtia tavoitteiden toteutumisesta. Viittaus tähän systeemiseen puoleen olisi tärkeää.

Toivottiin myös vahvempaa huomiota Suomen politiikkavaikuttamistyön merkityksestä ja sen resursoinnista. Vaikka Suomen ympäristöön kohdistuva kyt-rahoitus on ollut melko vähäistä viime vuosina, voi Suomi silti edistää meille tärkeitä asioita myös politiikkavaikuttamisen kautta erityisesti EU:ssa ja eri rahoituslaitoksissa. Tämän vaikuttamistyön koordinoitua voisi edelleen vahvistaa, esimerkiksi yhdistämällä ilmastovaikuttamiseen myös luonnon monimuotoisuuskeskityksiä.

Työsuunnitelma hyväksyttiin kahdella täydennyksellä:

- Humanitaarisen avun alateeman alle lisäys: "Miten Suomen pitäisi edistää neksusta tuki- ja vaikuttamistyössään".
- Vaikuttamistyön vahvistaminen mukaan ja luonnon monimuotoisuus läpileikkaavaksi teemaksi (???)

5. Kehityspoliittisen toimikunnan viestintästrategian hyväksyminen

Kehityspoliittisen toimikunnan viestintästrategia on KPT:n yhteinen näkemys siitä, millaista viestintää toimikunnan nimissä tehdään ja millaista vaikuttavuutta sillä haetaan. Strategiassa määritellään KPT:n ulkoisen viestinnän keskeiset tavoitteet, kohderyhmät, kanavat ja viestinnän organisointi. Strategian pohjalta laaditaan viestintäsuunnitelma kesäkuussa, jossa hahmotetaan tällä toimikaudella tehtävät konkreettiset toimet, kuten viestinnän sisältö, välineet, keinot, aikataulut ja vastuut. Viestintäsuunnitelma pohjautuu KPT:n työohjelmaan ja sitä päivitetään tarvittaessa toimikauden aikana.

Keskustelussa pääsihteeri totesi, että KPT:n ankkuriteemoille määritellään työryhmissä omat viestintä- ja vaikuttamistavoitteet. Varsinainen viestintäryhmä tapaa ensimmäistä kertaa 1.6. Todettiin myös, että KPT:n analyysi koronatilanteesta Afrikassa tulisi viedä eduskuntaan. Viestintäryhmä voi käsitellä tätäkin aihetta kokouksessaan.

Viestintästrategia hyväksyttiin yksimielisesti.

6. Tiedoksi asiat

- Verotus ja kehitys –toimintaohjelman esittely (UM) TI 9.6.
- TO 11.6. klo 9.30 -11.00 KPT:n online-työvaliokunta (uhTEAMS-kokous).
- MA 15.6. klo 11-12 Kehitysevaluoinnin vuosiraportin on-line esittely EVA-11/UM (uhTEAMS-kokous).
- TI 25.8. klo 10-12 Afrikan megatrendit – UM:n selvitystyön esittely ja tutkijatapaaminen, UM/KEO Kirkkokatu 12, sh Kruunu.
- Sihteeristön kesälomalla heinäkuun.
- KPT:n viestintäryhmä on perustettu ja se tapaa 1.6 uhTEAMsissä. Ryhmän jäseniä ovat viestinnän ammattilaiset Kirkon ulkomaanavusta, Fingosta, World Visionista, Suomen yrittäjistä, UM kehitysviestinnästä sekä toimittaja Matti Remes (Mangomedia oy) ja KPT:n sihteeristö.
- KPT:n verkkosivu-uudistus on käynnissä
- Asiantuntijaryhmien (kaksi ankkuriteemaa) kokoaminen käynnistyy välittömästi työsuunnitelman hyväksymisen jälkeen.
- KPT ja UaV "Koronariisin vaikutuksista hauraisiin valtioihin" (tbc)

- KPT yhteistyö ja hallituksen Afrikka-strategia (tbc)
- "Koronakriisi uhkaa murentaa Afrikan kehityspyrkimykset" –julkaisun kieliversiot RU/EN tulossa.
- KPT:n työn kehittämishanke Tampereen yliopiston kanssa suunnitelmissa keväällä 2021.

7. Muut asiat
Ei muita asioita.

8. Kokouksen päättäminen
Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.23.